

KKTC Cumhurbaşkanlığı Seçiminin Ardından

MEHMET UĞUR EKİNCİ

- Mustafa Akıncı Kıbrıs siyaseti için neler öneriyor?
- Cumhurbaşkanlığı seçiminde hangi görüş ve vaatler öne çıktı?
- Kıbrıs'ta müzakerelerin bundan sonra ne yönde ilerlemesi beklenebilir?
- Atılacak güven artırıcı adımlar çözümü hızlandırır mı?

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) cumhurbaşkanlığı seçimi, 19 ve 26 Nisan'da gerçekleştirilen iki turun ardından bağımsız aday Mustafa Akıncı'nın zaferiyle sonuçlandı. Kıbrıs sorununun çözümü için aktif ve kararlı hareket edeceğini ve bu yolda Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ile karşılıklı güven artırımı için çalışacağını vaat eden Akıncı'nın cumhurbaşkanlığına seçilmesinin Ada'da yeniden başlayacak çözüm müzakerelerine olduğu kadar KKTC'nin Türkiye ile ilişkilerine nasıl yansıtacağı merakla bekleniyor. Her ne kadar Akıncı'nın yapıcı ve olumlu tavrı çözüm için yeni bir umut getirmekteyse de müzakerelerin son bir yıl içindeki seyri ve Rum tarafının göstermiş olduğu tavır, atılacak adımların boyut ve sonuçları hakkında iyimser olmak için henüz erken olduğunu düşündürüyor.

CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

KKTC Cumhurbaşkanlığı seçimine yedi aday katılacağını açıklamıştı. Seçimlerden önce, dönemin cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu'nun ilk turda ilk iki sırada yer alacağına kesin gözüyle bakılıyor, kendisiyle beraber ikinci tura üç adaydan birinin kalabileceği düşünülüyordu. Muhafazakar merkez sağ geleneğinden

gelen Eroğlu'nun karşısındaki bu üç aday içerisinde merkez sol seçmeni temsil eden iki aday öne çıkmaktaydı. Bunlardan biri Cumhuriyetçi Türk Partisi-Birleşik Güçler'in (CTP-BG) adayı Sibel Siber, diğeri ise kurucu lideri olduğu Toplumcu Demokrasi Partisi (TDP) tarafından desteklenen bağımsız aday Mustafa Akıncı idi. Seçimlere bağımsız olarak giren eski başmüzakereci Kudret Özersay'ın da kayda değer bir oy alacağı beklenmekteyse de şansı yukarıda sayılan üç adaya göre daha az olduğu düşünülüyordu.

KKTC parlamenter sistemle yönetilmekle beraber cumhurbaşkanının Kıbrıs Türk toplumunun lideri olarak çözüm müzakerelerini yürütmek gibi önemli bir fonksiyonu bulunmaktadır. Bundan dolayı seçim öncesinde her aday kendisini Ada'da çözüm için en uygun lider olarak göstermek suretiyle oy toplamaya çalıştı. Eroğlu, her ne kadar muhalefet partilerince Türkiye güdümlü statükoyu ve çözümsüzlüğü benimsemekle suçlansa da 11 Şubat 2014'te Rum tarafıyla imzalanan tarihi mutabakatın altında kendi imzası olduğunun, dolayısıyla çözüme karşı olmasının sözkonusu olmadığına altını çizdi. Devlet yönetiminde en tecrübeli aday olarak Kıbrıs'ta Türklerin hakkını en iyi kendisinin

Mehmet Uğur EKİNCİ

Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans, Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü'nde yüksek lisansını tamamladı. Ohio State Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi'nde doktora dersleri aldıktan sonra doktorasını Londra Üniversitesi SOAS Siyaset ve Uluslararası Çalışmalar Bölümü'nde tamamladı. Araştırma alanları arasında güncel Balkan politikaları, Avrupa siyaseti, iç siyaset-uluslararası siyaset bağlantıları, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleri dış politikası ve siyasi tarihi bulunmaktadır.

savunabileceğini vurgulayan Eroğlu, seçildiği takdirde Rum tarafıyla derhal tekrar masaya oturup 2015 sonuna kadar çözümü referanduma götüreceğine söz verdi.

Hükümetin büyük ortağı CTP-BG'nin adayı olan Meclis Başkanı Sibel Siber, partisinin geçmişte Kıbrıs'ta federal bir çözüm için büyük çaba harcadığını anımsatarak yoğun bir çalışma temposu yürütmek suretiyle Kıbrıs'ta adil bir çözümü sağlamayı vaat etti. Siber ayrıca bir kadın hekim olarak Kıbrıs Türk siyasetine yeni bir yaklaşım ve "enerji" getireceğini de sıklıkla vurguladı. Bir uluslararası hukuk doçenti olan Kudret Özersay ise diğer adaylara nazaran yaşça genç oluşunu, hukuk ve müzakere teknikleri konusundaki akademik ve pratik birikimini ve geçmişinde herhangi bir partiye mensup olmayışını ön plana çıkardı. Böylelikle müzakere masasında Kıbrıslı Türklerin haklarını en iyi savunacak kişinin kendisi olduğu iddiasında bulundu.

Seçimin 19 Nisan tarihinde yapılan ilk turunda büyük bir sürpriz yaşanmadı. Derviş Eroğlu yüzde 28 oyla birinci sırayı aldı. Merkez solu temsil eden adaylardan Mustafa Akıncı, gerek CTP'ye iktidarın getirdiği yıpranmışlık gerekse çizdiği tecrübeli, geçmişte temiz, müzakereye açık, kararlı ve ağırbaşlı bir lider profili sayesinde Sibel Siber'i geride bıraktı ve ikinci tura kaldı. Kudret Özersay ise siyasi bir geçmişi olmasına rağmen almayı başardığı yüzde 21'in üzerinde oyla dördüncü oldu.

2013 genel seçimleri, KKTC'deki seçmenin gelecekteki politikaları benimseyen merkez sağ ile değişim ve çözümden yana olan merkez sol partiler arasında yarı yarıya bölünmüş durumda olduğunu göstermekteydi. Cumhurbaşkanlığı seçiminin 19 Nisan tarihinde yapılan ilk turunda da bu aritmetik değişmedi. Her bir kanadı temsilen ikişer adayın yarıştığı seçimde dört aday da birbirlerine yakın nispette oy aldılar. Kabaca bir değerlendirme yapılacak olursa, merkez sağ çizgideki adaylardan Eroğlu'nun ana muhalefetteki Ulusal Birlik Partisi (UBP), Özersay'ın ise hükümet koalisyonunda yer alan Demokrat Parti-Ulusal Güçler (DP-UG) seçmeninden oy aldığı tahmin edilebilir. Merkez sol adaylardan Mustafa Akıncı'ya ise son genel seçimde CTP'ye oy vermiş olan seçmenden büyük bir oy kayması yaşandığı anlaşılmaktadır. Zira CTP genel

seçimde yüzde 38,38 oy almışken cumhurbaşkanlığı seçiminde partinin adayı Sibel Siber'in yüzde 22,53 oyda kaldığı görülüyor. Bu durum, seçimden sonra CTP'nin iç çekişmeler yaşayacağı ve bunun da ülkeyi erken seçimlere dahi götürebileceği yönünde tahminleri beraberinde getirmektedir.

KKTC CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ 1. TUR RESMİ SONUÇLARI		
ADAY	OY	YÜZDE
Derviş Eroğlu (Bağımsız)	30.328	28,15
Mustafa Akıncı (Bağımsız)	29.030	26,94
Sibel Siber (CTP-BG)	24.271	22,53
Kudret Özersay (Bağımsız)	22.895	21,25
Arif Salih Kırdag (Bağımsız)	530	0,49
Mustafa Onurer (KSP)	428	0,40
Mustafa Ulaş (Bağımsız)	259	0,24
Oy Kullanan Seçmen Sayısı: 110.303, Katılım oranı: % 62,35		

Kaynak: KKTC Yüksek Seçim Kurulu

KKTC CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ 2. TUR RESMİ SONUÇLARI		
ADAY	OY	YÜZDE
Mustafa Akıncı (Bağımsız)	67.032	60,50
Derviş Eroğlu (Bağımsız)	43.763	39,50
Oy Kullanan Seçmen Sayısı: 113.478, Katılım oranı: % 64,12		

Kaynak: KKTC Yüksek Seçim Kurulu

Seçimin 26 Nisan tarihinde gerçekleştirilen ikinci turunda ise Akıncı'nın Eroğlu'ya göre şansının daha yüksek olduğu önceden tahmin edilmekteydi. 2014 yılı başlarında çözüm için beklentiler çok yüksek olmasına rağmen müzakerelerin Eroğlu liderliğinde yeterince hızlı ilerlememesi ve Kıbrıs'ın geleceğine dair belirsizliklerin devam etmesi, Eroğlu'nun çözüme yönelik kararlılığının sorgulanmasına sebep olmaktadır. Yeni cumhurbaşkanının sol kökenli olması ise çözüm için daha güçlü bir irade ortaya koyacağını ve Rum tarafınca masada daha güvenilir addedileceğini düşündürmekteydi. Böylelikle karşılıklı güvensizlikten dolayı bir müddet sürüncemede ilerlemiş ve nihayet Rum tarafının masadan kalkmasıyla Ekim 2014'ten beri donmuş durumda bulunan müzakerelerin yeniden canlanacağı umulmaktaydı. Bu düşünceler, seçimin ikinci turunda sol seçmenin yanısıra kayda değer bir sağ seçmenin de Akıncı'yı tercih etmesini beraberinde getirdi. Sonuç olarak Mus-

tafa Akıncı geçerli oyların yüzde 60,50'sini alarak KKTC'nin dördüncü cumhurbaşkanı seçildi.

Akıncı, seçim çalışmalarında siyasi vaatlerini dört ana başlık altında kurgulamıştı. *Çözüm odaklı siyaset* başlığında Kıbrıs'ta çözüm için samimi ve kararlı adımlar atacağını vaat etti. Eroğlu'nun aslında federal çözümü benimsemediği, fakat masadan kalkmanın maliyeti yüzünden müzakereleri devam ettirdiğini iddia eden Akıncı, göreve geldiği takdirde Rum tarafıyla karşılıklı güven artırıcı adımlar üzerinde anlaşma yoluna giderek iki taraf arasındaki güven sorununu aşacağını ve çözümü hızlandıracağını ortaya koydu. *Türkiye ile karşılıklı saygıya dayalı ilişki* başlığı altında Kıbrıs Türk toplumunun gerek siyasi ve idari yapıları üzerinde, gerekse uluslararası toplum karşısında daha fazla söz sahibi olmasını arzu ettiğini söyleyen Akıncı, ikili ilişkilerde karşılıklı yarar ilkesinin esas olacağını söyledi. KKTC'nin uluslararası toplumda Türkiye'nin bir "alt yönetimi" olarak algılanmasının Kıbrıslı Türk'lere olan bakışı olumsuz yönde etkilediğini düşünen Akıncı, Kıbrıslı Türklerin iç ve dış siyasette kendi iradelerini ortaya koymaları durumunda hem daha iyi bir yönetime, hem de federal çözüme kavuşacaklarını savundu. İç siyasete dair duruşunu ise *toplumsal konulara duyarlılık ve bağımsız ve tarafsız cumhurbaşkanı* başlıkları altında toplayan Akıncı, Kıbrıs Türk toplumu içerisindeki anlaşmazlıkların çözümü konusunda tarafsız ve adil davranacağını ve böylece ülkede toplumsal uzlaş, çoğulculuk, şeffaflık ve kurumsallaşmanın yerleşmesine katkıda bulunacağını ifade etti.

Bu vaatlerle cumhurbaşkanlığına seçilen Akıncı'nın yönetimindeki KKTC ile Türkiye arasındaki ilişkilerde sorunlar yaşanacağına dair yapılan yorumlar fazlasıyla abartılıdır. Akıncı ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan arasında seçimlerin hemen ardından yaşanan ve basına yansıyan polemğin¹ bir terminoloji farklılığından ibaret olduğu ve iki ülke arasındaki özel bağlar konusunda bir görüş ayrılığının bulunmadığı, Akıncı'nın önce Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç ile yaptığı görüşmede,² daha sonra da 6 Mayıs'taki temaslarında

açıkça görüldü. Ankara'daki görüşmelerinin ardından ortak basın toplantısı düzenleyen iki Cumhurbaşkanı, Türkiye ve KKTC'nin Ada'da adil ve hakkaniyetli bir çözüm için işbirliği yapmaya devam edeceğini ortaya koydular.³ Zaten Akıncı, seçim vaatleri arasında Türkiye ile karşılıklı saygıdan bahsetmekle beraber çatışmacı değil, uzlaşmacı hareket edeceğini net biçimde ifade etmekteydi. Akıncı, Kıbrıs Türk halkından oy isterken Türkiye'den tamamen bağımsız bir siyaset izleyeceği gibi vaatte bulunmadığı gibi Türkiye'nin garantörlük hakkını ve Ada'daki varlığını da sorgulamadı. Öte yandan, Türkiye'nin Kıbrıslı Türk toplumu üzerindeki ağırlığı karşısında sert bir muhalefet yürüten ve diğer adayları statükoya gerçek anlamda karşı çıkmamakla eleştiren Kıbrıs Sosyalist Partisi (KSP) adayı Mustafa Onurer'in seçimde yalnızca 428 oy almış olması, Türkiye'den bağımsız hareket etme fikrinin Kıbrıslı Türkler arasında gerçekçi görülmediğinin en büyük göstergesidir.

Kıbrıs sorununun çözülmesi Türkiye açısından birçok nedenle önem taşımaktadır. Öncelikle, Kıbrıs sorunu Türkiye'nin AB üyelik sürecinin önündeki en önemli engeldir. Türkiye'nin Gümrük Birliği Anlaşması'nı bir AB üyesi olan GKRY'ye uygulamaması yüzünden üyelik müzakereleri 2006 yılından bu yana fevkalade yavaşlamış durumda. Bunun yanısıra uluslararası alanda tanınmayan KKTC, güvenlik, ekonomi, dış ticaret, eğitim ve turizm başta olmak üzere her alanda Türkiye'nin desteğine ihtiyaç duyuyor; bu durum da Türkiye'ye sürekli bir maliyet yaratıyor. Ayrıca Türkiye'nin GKRY'yi resmi olarak tanımaması, ticari ve ekonomik işbirliği fırsatlarının kullanılmamasına yol açıyor. Özellikle son yıllarda doğu Akdeniz'de keşfedilen doğalgaz kaynaklarının Kıbrıs ve Türkiye üzerinden Avrupa pazarına sevk edilme imkanı varken Kıbrıs sorununun çözülememiş olması beraber hareket etmeyi engelliyor. Bu şartlar altında GKRY'nin ve KKTC adına Türkiye'nin doğalgaz alanlarını kendilerince parselleyerek ayrı ayrı arama faaliyetleri yürütmesinin karşılıklı güvensizlik ve rekabeti körükleyici etkileri olabilir. Hatta, Türkiye ile işbirliği şansı olmayan GKRY'nin Mısır ve İsrail gibi son yıllarda Türkiye

1. "Erdoğan ve Akıncı arasında 'yavru vatan' polemliği", *BBC Türkçe*, 27 Nisan 2015.

2. "Arınç: Kıbrıs'ta yeni bir dönem başladı", *Yeni Şafak*, 30 Nisan 2015.

3. "Rum tarafı işi yokuşa sürmekten vazgeçmeli", *Anadolu Ajansı*, 6 Mayıs 2015.

ile ilişkileri iyi seyretmeyen ülkelerle bir araya gelerek enerji anlaşmaları yapması doğu Akdeniz’de yakın bir gelecekte tansiyonu yükseltebilir. Böylesine olumsuz senaryoların yerine bölgede uzun vadeli barış ve işbirliği şartlarının oluşturulabilmesi de yine Kıbrıs sorununun çözümlenmesine bağlıdır. Burada Türkiye için esas olan, sorunun kalıcı ve Türk toplumunun yararına olacak biçimde çözümlenmesidir.

ÇÖZÜM MÜZAKERELERİNDE YENİ PERDE

Annan Planı’nın akamete uğramasından sonra Ada’da 2000’lerin ortalarında yeniden başlayan çözüm müzakereleri, 11 Şubat 2014 tarihinde tarafların çözümün çerçevesine dair bir mutabakat metni imzalamalarıyla ileri bir safhaya ulaşmış, hatta yılsonuna kadar tarafların çözümü referandumla götürebileceği ihtimali dahi konuşulmaya başlanmıştı.⁴ Ne var ki, müzakerelerde anlaşmazlık noktalarının devam etmesi yüzünden hızlı bir ilerleme kaydedilememiş, GKRY’nin tek taraflı doğalgaz arama faaliyetlerine karşılık Türkiye’ye ait *Barbaros Hayrettin Paşa* gemisinin KKTC adına aramalar başlatması üzerine Rum tarafı Ekim ayında masadan kalkmıştı.

Donmuş olan müzakerelerin KKTC’deki cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ardından yeniden başlayacağı tahmin edilmekteydi. Türkiye, Kıbrıs açıklarında doğalgaz aramalarını yürüten *Barbaros Hayrettin Paşa* gemisinin NAVTEX bildirimini uzatmayacağını, dolayısıyla bildirim süresinin dolacağı 6 Nisan tarihinde arama faaliyetlerini durduracağını önceden açıklamıştı. Anastasiadis de *Barbaros* gemisi Kıbrıs açıklarından ayrıldığı takdirde müzakerelere devam etmek niyetinde olduğunu bildirmekteydi. Hatta *Barbaros*’un ayrılışının ardından GKRY adına İtalya-Güney Kore ortaklığınca yürütülen arama faaliyetlerine de ara verileceği açıklandı. Bütün bu gelişme ve söylemler ışığında, seçimlerin ardından müzakerelerin başlaması için şartlar önceden hazırlanmıştı.

Rumlarla masaya herhangi bir “olmazsa olmaz” ile oturmayacağını ve müzakereleri kararlı ve samimi bir biçimde yürüteceğini belirten Akıncı’nın cum-

hurbaşkanı seçilmesi, uluslararası kamuoyunda ve GKRY’de memnuniyetle karşılandı. Hatta GKRY lideri Nikos Anastasiadis, Beşparmak Dağları’ndaki mayınlı arazilerin haritasının Türk tarafıyla paylaşılması ve Lefkoşa’daki devlet dairelerinde Türkçe bilen memurlar istihdam edilmesi gibi bir dizi güven artırıcı adım atacağını açıklayarak müzakerelerin hızlanması adına Türk tarafına jestte bulundu.⁵ BM Genel Sekreteri Kıbrıs Özel Danışmanı Espen Barth Eide de 4 Mayıs’ta Ada’ya giderek müzakere hazırlıklarını hızlandırdı. Eide ve iki liderin 11 Mayıs’ta yiyecekleri akşam yemeğinin ardından vakit geçirmeden müzakere masasına oturmaları bekleniyor.

Cumhurbaşkanı Akıncı’nın savunduğu en önemli konulardan biri, müzakereler devam ederken eş zamanlı olarak 1974’ten beri kapalı olan Maraş’ın yerleşime açılmasını da içeren bir karşılıklı güven artırıcı tedbirler paketinin yürürlüğe konmasıdır. Akıncı, Maraş’ın BM gözetiminde yerleşime açılmasını, buna karşılık KKTC’de bulunan Gazimağusa Limanı ve Ercan Havalimanı’ndan uluslararası taşımacılık ve ulaşımın başlatılmasını önermektedir. 2014 yılında yürütülen müzakereler esnasında Rum tarafı ve uluslararası toplum Maraş’ın yerleşime açılmasının oyun değiştirici bir jest olacağını sürekli dile getirmişler, buna karşılık Cumhurbaşkanı Eroğlu, Maraş konusunun kapsamlı çözümün bir parçası olarak ele alınması gerektiğini düşünerek bunu kabul etmemişti. Türkiye de çözüm gerçekleşmeden Maraş konusunda acele edilmemesinden yanaydı.

Maraş’ın yerleşime açılması karşılığında Kıbrıslı Türkler üzerindeki uluslararası ambargoların kalkması gerek Kıbrıslı Türklerin refahı, gerekse Ada’da çözüm için oldukça olumlu sonuçlar doğurabilir. Fakat öncelikle bu önerinin Rum tarafınca da kabul görmesi gerekiyor. Akıncı’nın önerisine cevaben konuşan GKRY Dışişleri Bakanı Yoannis Kasulidis, Maraş’ın açılması karşılığında Ercan Havalimanı’na doğrudan uluslararası uçuşlara izin verilebileceğini söylemekle beraber⁶ bunun ötesinde bir adımdan söz etmemektedir. Maraş’ın dengesiz bir anlaşma sonucu yerleşime açılmasının ise

4. Furkan Şenay ve Mehmet Uğur Ekinci, “Birleşik Kıbrıs için ‘Son Şans’: Federal Çözüm Müzakereleri”, *SETA Analiz*, no: 94, Mayıs 2014.

5. “Anastasiadis tek taraflı Güven Yaratıcı Önlemlerini açıkladı”, *Kıbrıs Postası*, 28 Nisan 2015.

6. “Kasulidis ‘Ercan’a direkt uçuş mümkün’”, *Yeni Düzen*, 30 Nisan 2015.

Kıbrıs Türk kamuoyu ve Türkiye tarafından benimsenmesi ise oldukça zordur. Zira çözümün takvimi ve içeriği konusundaki belirsizlikler devam ederken Maraş'ın açılması, buna karşılık Kıbrıslı Türkler üzerindeki ambargoların devam etmesi Ada'da Rumların elini güçlendirecek, Türkleri ise daha zor durumda bırakacaktır.

GÜVEN ARTIRICI ADIMLAR VE ÇÖZÜM

Kıbrıs'ta iki taraf arasındaki işbirliği faaliyetlerinin son yıllarda giderek arttığı görülmektedir. Kasım 2013'te Ada'daki iki futbol federasyonu KTFF ve KOP arasında yapılan anlaşma, Kıbrıslı Türkler ile Rumlar arasında 1979'dan beri varılmış ilk uzlaşma olmuştur. Geçtiğimiz yıl ise Gazimağusa'daki Aziz Yorgo Kilisesi'nde 60 yıldan sonra ilk kez bir Paskalya töreni gerçekleştirilmiş, Kuzey ve Güney Lefkoşa belediyelerinin işbirliğiyle bir kanalizasyon tesisi açılmış, Türk ve Rum tarafının ticaret odaları tarafından çözüm için ortak bir kampanya başlatılmıştı.

Bundan sonra da bu tür faaliyetlerin iki toplum arasındaki diyalogu artırıcı etkileri olacaktır. Toplumların etkileşim içinde olmaları uzun vadede karşılıklı anlayış ve güven duygusunu güçlendireceği için faydalıdır. Bununla beraber, Kıbrıs'ta çözüm için ne boyutta bir etki yaratacağı oldukça belirsizdir. Zira halen devam eden çözüm müzakerelerinin altı ana başlığından dördü (mülkiyet, toprak, güç paylaşımı ve garantörlük) üzerinde iki taraf hâlâ birbirinden çok farklı görüşlere sahiptir. Rum yönetimi, Kıbrıs'ın uluslararası alandaki tek ve meşru temsilcisi olarak görülmenin verdiği avantajla bu konulardaki tezlerinden geri adım atmaya yanaşmamaktadır. Bir Rum siyasi lider için bu konulardan herhangi birinde değil taviz vermek, esnek bir dil kullanmak dahi iç siyasette çok maliyetli olabilmektedir. Nitekim daha önce Annan Planı'na "evet" oyu vermiş olan Nikos Anastasiadis, cumhurbaşkanlığı döneminde müzakere masasında gerek kendi partisi DİSY, gerekse muhalefet partileri tarafından tavizkar olmaması yönünde devamlı surette baskı altında tutulmuştur. Bu şartlar altında Kıbrıslı Türklerin hassasiyetlerini dikkate alan, hakkaniyetli, dengeli ve uzun vadeli bir çözüm anlayışının Rum siyaseti ve toplumu tarafından benimsenmesi bugün oldukça zor görünmektedir.

Güven artırıcı adımların ve karşılıklı işbirliği hamlelerinin Rum tarafının çözüm konusundaki tavrını nedenli etkileyeceğinin kestirilmesi güçtür. Aksine, bu tür çabalar, sorun çözülmeden de işbirliği yapılabildiğini düşündürerek Ada'daki mevcut durumu daha da "normal"leştirebilir. Diğer bir deyişle, Maraş'ın Rum yerleşimine açıldığı, Ercan Havalimanı'ndan uluslararası seferlerin yapıldığı, Türk futbol takımlarının Rumlarla aynı ligde oynayabildiği ve Kıbrıs'ın tamamında tek bir SIM kartın kullanılabilirdiği bir durumda dahi Ada'daki bölünmüşlük ve Türkler üzerindeki uluslararası ambargolar uzun süre var olmayı sürdürebilir.

Rum tarafında keskin bir tutum değişikliğinin gerçekleşme ihtimali, çözümsüzlüğün kendilerine yüksek bir maliyet getirmesi durumunda çok daha yüksek olacaktır. Nitekim GKRY'de 2000'lerin sonlarında mali krizin ortaya çıkmasından kısa süre sonra Kıbrıs açıklarında hidrokarbon kaynaklarının keşfedilmesi, Rumlar arasında çözüme yönelik isteği gözle görülür biçimde artırmıştı. Rumlar bu kaynaklardan en çabuk ve en ekonomik bir biçimde yararlanmalarının Türkiye üzerinden Avrupa'ya pazarlanması yoluyla olacağını görmüş, hatta Türkiye'ye karşı hamasi duruşu ile bilinen Başpiskopos Hrisostomos dahi eğer milli ve ekonomik çıkarlar bunu gerektiriyorsa Türkiye ile işbirliği yapılabileceğinden söz etmeye başlamıştı.⁷ Ne var ki, kaynakların beklenen miktarın çok altında olduğunun anlaşılması bu motivasyonu azalttı. Dahası, GKRY'nin Temmuz 2013'te gerçekleşen darbe sebebiyle Türkiye ile arası açılan Mısır yönetimiyle doğalgaz işbirliği konusunda mutabakata varması, her ne kadar uygulanabilirliği şüpheli olsa da bu kaynakların pazarlanması için alternatif bir rota sağlamış oldu. Rum tarafının devam ettirdiği aramalarda geniş doğalgaz rezervleriyle karşılaşılması, yabancı yatırımcıların da desteğiyle bu alternatifin uygulanmasını kolaylaştırabilir; hatta halihazırda ütopyik bir proje olarak duran Kıbrıs-Girit boru hattı fikrinin dahi hayata geçme ihtimalini ortaya çıkarabilir. Öte yandan, Türkiye'nin KKTC adına yürüttüğü ve Nisan ayı itibarıyla ara verdiği aramaların yeniden başlaması ve Ada'nın kuzeyin-

7. Selim Sayarı, "Doğalgazımızı Türkiye satsın", *ntvmsnbc.com*, 28 Ocak 2013.

de geniş rezervler bulunması ise Rum tarafında çözüm isteğinin yeniden güçlenmesini sağlayabilir. Ayrıca bu durumda başta AB olmak üzere uluslararası toplumdandan Kıbrıs'ta çözüm için taraflara daha fazla baskı gelmesi beklenebilir.

SONUÇ

Mustafa Akıncı'nın KKTC cumhurbaşkanlığına seçilmesinin müzakere masasına olumlu bir hava getireceği muhakkaktır. Bununla beraber, Akıncı'nın sözünü ettiği güven artırıcı adımların çözüme gerçek anlamda ne kadar katkı yapacağı belirsizdir. Enerji denkleminde meydana gelecek değişimler, GKRY'nin maliyet hesaplarını etkileyerek çözüm konusundaki tavrında daha büyük değişimler yaratabilir. Maliyet hesaplarına etki edecek bir başka unsur da uluslararası toplumun konuya daha aktif biçimde müdahil olması olacaktır. Başta AB ülkeleri ve ABD olmak üzere uluslararası aktörlerin meseleye adil ve yapıcı bir biçimde yaklaşarak çözüm için taraflara teşvik ve güvenceler sunması, GKRY'nin tek meşru ve haklı taraf olduğu tezine dayanan uzlaşmaz ve her an masayı terk etmeye müsait tavrının dengelenmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Aksi takdirde, Kıbrıs'ta mevcut durumun devam etmesinin gelecekte kendileri için büyük bir maliyet yaratmayacağı veyahut Kıbrıslı Türkler için daha büyük bir maliyet getireceği düşüncesi, Rum tarafının Annan Planı'nda olduğu gibi çözüme yanaşmamasına sebep olacaktır.

Güven artırıcı adımların atılması ve karşılıklı işbirliğinin geliştirilmesinin esas faydaları ise uzundur. Zira bu tür faaliyetler şayet istikrarlı biçimde sürdürülebilir ve ilerletilebilirse iki toplum tarafından Kıbrıs sorununun bir "sıfır toplamlı oyun" olarak görülmemesine vesile olabilir. Bu da soruna kâr-zarar veya bugünkü müzakerelerde kullanılan tabirle "al-

ver" üzerinden değil, ortak faydanın maksimizasyonu üzerinden yaklaşılmasını ve böylelikle gerçekten kalıcı ve samimi bir çözüme ulaşılmalarını beraberinde getirecektir. Ancak, Şubat 2014 mutabakatından sonra yaşananlar bir kez daha göstermiştir ki, aslında iki taraf için de ideal olan bu senaryonun kısa süre içinde gerçekleştirilebilmesi hâlâ fazla iyimser bir beklentidir. Bu durumda, güven artırıcı adımların kısa vadede çözüme yönelik tercih ve tutumları ne ölçüde etkileyebileceği iyi düşünülerek kurgulanması yerinde olacaktır. "Sıfır toplam" anlayışı devam ettiği müddetçe güven artırıcı adımlar, ne kadar büyük boyutta olursa olsun, maliyet hesapları içerisinde değerlendirilmeye devam edecektir. Bu çerçevede gerçekleştirilecek karşılıklı jest ve uzlaşmalar, iki toplum arasında ortak bir gelecek anlayışı inşa etmek yerine yeni rekabet ve uzlaşmazlık alanlarına yol açabilir.

Son olarak, Kıbrıs'ta Türklerin yararına kalıcı bir çözümün gerçekleşmesi Türkiye'nin de yararınadır. Ayrıca Türkiye, bağımsız bir devlet olarak tanıdığı KKTC'nin uluslararası alanda bu şekilde kabul ve itibar görmesini istemektedir. Bu durumda Akıncı'nın savunduğu "karşılıklı yarar" ve "karşılıklı saygı" ilkelere Türkiye'nin Kıbrıs'a ilişkin tercih ve beklentilerine uygun sonuçlar doğuracağını düşünmek yerinde olur. Müzakereler sırasında atılacak adımlar konusunda Akıncı ile Türkiye hükümeti arasında zaman zaman ufak çaplı görüş ayrılıkları yaşanabilirse de bunların KKTC'nin müzakerelerdeki temel tezlerine ve Türkiye-KKTC ilişkilerine büyük çapta etki etmesi beklenmemelidir. Zira müzakerelerde Kıbrıslı Türklerin güvenlik, eşitlik ve egemenliğine önem vereceğinin altını çizen Akıncı, bunları tehlikeye düşürebilecek adımlar atmayaçağının ve Türkiye ile sürekli diyalog ve işbirliği halinde olacağını işaretlerini vermiştir.

SETA

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | Ankara
Nenehatun Caddesi No: 66 GOP Çankaya
06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312.551 21 00 | Faks: +90 312.551 21 90

SETA | İstanbul
Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı
No: 41-43 Eyüp İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 315 11 00 | Faks: +90 212 315 11 11

SETA | Washington D.C.
1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite
1106 Washington, D.C., 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

SETA | Kahire
21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen
Flat No 19 Kahire MISIR
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985